

**Першы ўрок да новага навучальнага года на тэму
“Занімай, Беларусь маладая мая,
свой пачэсны пасада між народамі”
(для 9—11 класаў)**

Мэта:

- выхаванне ў вучняў нацыянальнай самасвядомасці праз асэнсаванне нацыянальных каштоўнасцей;
- абуджэнне цікавасці да гістарычнай і культурнай спадчыны беларускага народа;
- выхаванне грамадзянскасці, пачуцця патрыятызму, гонару за сваю Радзіму, за свой народ.

Форма правядзення: ролевая гульня. Вучні выступаюць у ролі вядучых інфармацыйна-пазнавальнага канала.

Абсталяванне: камп’ютар з выкарыстаннем сеткі інтэрнэт для прагляду відэаролікаў.

Блок 1. “Суверэнная Беларусь: накіраванасць у будучыню”.

Відэаролік. Аляксей Хлястоў “Беларусь”
(www.youtube.com/watch?v=JTWz_5o2gGw&feature=youtu.be&t=36),
прэзентацыя “Зямля беларуская”.

Блок 2. “Беларусь памятае”.

Фотавыстава “Нашы землякі — удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны”.

Блок 3. “Беларусь спартыўная”.

Відэаролік “Спорт в Беларусі”
(<https://youtube/Cg2HP0t0kAE?t=31>).

Блок 4. “Беларусь культурная”.

Відэаролік “Города Беларусі. Слоним”
(<https://youtube/qCQDIPDEeOI?t=6>).

Песня “Мая Беларусь” у выкананні Насці Віннікавай
(<https://youtube/qUJVwMHRxKg?t=48>).

На мерапрыемства пажадана запрасіць ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, малалетніх вязняў канцэнтрацыйных лагераў, воінаў-інтэрнацыяналістаў, ветэранаў працы.

Уступнае слова. Прадстаўленне “Час. Падзеі. Людзі”.

Настаўнік: Добры дзень, паважаныя вучні і госці!

Віншую вас з пачаткам навучальнага года, з Днём ведаў і запрашаю на наш першы урок пад назвай “Занімай, Беларусь маладая мая, свой пачэсны пасада між народамі!”. Цудоўныя словы песняра беларускага народа Янкі Купалы актуальныя і ў наш час. Наша краіна прайшла нялёгка гістарычны шлях станаўлення сваёй дзяржаўнасці і

суверэнiтэту, адстаяла права самастойна вырашаць свой лёс. I сёння, у XXI стагоддзі, мы з вамі жывём у суверэннай, незалежнай Беларусі.

Сёння ў Дзень ведаў мы прапануем вам спецыяльны тэматычны выпуск нашага тэлеканала “Беларусь — мой гонар!”.

З вамі на сувязі вядучыя канала (*імёны вядучых*).

Выходзяць вядучыя (яны могуць сядзець за спецыяльным сталом, стылізаваным пад тэлестудыю).

Прэзентацыя “Зямля беларуская” (5—6 слайдаў, на якіх адлюстраваны самыя значныя падзеі з гісторыі сучаснай Беларусі: цырымонія інаўгурацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнкі, святкаванне Дня Незалежнасці, прэстыжныя спартыўныя спаборніцтвы, а таксама разнастайныя культурныя міжнародныя мерапрыемствы і г.д.).

Вядучы 1. Увага! Увага! У эфіры наш класны (школьны) інфармацыйна-пазнавальны канал “Інтэрфакс”.

Вядучы 2. Сёння ў нас спецыяльны выпуск, ён прысвечаны нашай цудоўнай краіне — Рэспубліцы Беларусь.

Вядучы 1. На нашым канале вас чакаюць гарачыя навіны, цікавыя факты, віктарыны, конкурсы.

Вядучы 2. Пачынаем выпуск. З галоўнымі навінамі вас пазнаёмяць нашы карэспандэнты (*імёны вядучых*).

Блок 1. “Суверэнная Беларусь: накіраванасць у будучыню”

Вядучы 1. 27 ліпеня 1990 года Беларусь абвясціла сваю незалежнасць. Вярхоўным Саветам была прынята Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнiтэце Беларускай ССР. 19 верасня 1991 года наша краіна атрымала новую назву — Рэспубліка Беларусь.

15 сакавіка 1994 года была прынята новая Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь. Канстытуцыя ўстанавіла прэзідэнцкую форму дзяржаўнага кіравання, паводле якой прэзідэнт з’яўляецца кіраўніком дзяржавы.

У выніку выбараў у ліпеня 1994 года першым Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь стаў Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка.

Вядучы 2. За 25 гадоў існавання інстытута прэзідэнцтва ў нашай краіне, Беларусь дасягнула высокіх вяршынь. Галоўнымі прыярытэтамі развіцця беларускай дзяржавы з’яўляюцца дабрабыт народа, міралюбівая знешняя палітыка, нацыянальная бяспека. За гэты перыяд нямала зроблена ў сферы прамысловасці, культуры, спорту, медыцыны, навукі. За гады незалежнасці Рэспублікі Беларусь удалося захаваць і прымножыць нацыянальнае багацце.

Вядучы 1. Рэспубліка Беларусь — экспертна арыентаваная дзяржава з развітай прамысловасцю, сельскай гаспадаркай і сектарам паслуг.

Найважнейшымі экспартнымі пазіцыямі з'яўляюцца прадукты нафтаперапрацоўкі, калійныя ўгнаенні, грузавыя аўтамабілі, трактары, шыны, малочная і мясная прадукцыя, мэбля і лесаматэрыялы. У краіне маюцца значныя напрацоўкі ў сферы высокіх тэхналогій.

Вы, напэўна, ведаеце, што стваральнікамі тэлефоннай інтэрнэт-сувязі “Viber”, камп'ютарнай гульні “Танкі”, якая заваявала ўвесь свет, з'яўляюцца беларускія праграмісты.

Вядучы 2. Прадукцыя з маркай “Зроблена ў Беларусі” вядома ў 181 краіне свету.

Пытанне. Назавіце, з якімі краінамі склаліся найбольш цесныя эканамічныя сувязі? (адказы вучняў.)

Вядучы 1. Маляўнічая, бяспечная і адна з самых чыстых краін Еўропы Беларусь з'яўляецца заснавальнікам вядомых сусветных брэндаў, якія штодня можна ўбачыць як у сферы лёгкай прамысловасці, так і ў свеце сучасных ІТ-тэхналогій. Беларускія брэндывысока цэняцца за якасць і практычнасць, а таксама арыгінальнасць і вытанчанасць густу.

Вядучы 2. А зараз прапаную вам згуляць са мной у гульні, якая называецца “Пазл-рэслінг”. Вам трэба будзе пазмагацца за званне лепшага знаўцы беларускіх брэндаў.

Вучням прапануецца відэарад фотаздымкаў, на якіх намалявана прадукцыя, якая выпускаецца нашай краінай. Кожнаму фотаздымку прысвоены нумар пытання. На абдумванне кожнага пытання даецца 5 секунд. Фотаздымкі размяшчаюцца так, каб пасля адказаў вучняў склаўся пазл “Карта Рэспублікі Беларусь”. Усяго вучням прапануецца 10 фотаздымкаў з самымі вядомымі брэндамі краіны.

1. У 2013 г. на гэтым прадпрыемстве быў сабраны самазвал з рэкорднай грузападымальнасцю ў свеце — звыш 450 тон. Назавіце гэты брэнд. (“Беларускі аўтамабільны завод”, БелАЗ.)

2. Вынослівыя машыны са значком гэтага брэнда можна ўбачыць на прэстыжных аўтамабільных гонках, у тым ліку і ў ралі “Дакар”. Прадпрыемства таксама выпускае тэхніку для перавозкі пасажыраў. (Мінскі аўтамабільны завод.)

3. Прадпрыемства ўваходзіць у дзясятку найбуйнейшых вытворцаў сельскагаспадарчай тэхнікі ў свеце (8—10% сусветнага рынку колавых трактароў). У цяперашні час пастаўляе больш за 60 мадыфікацый трактароў у сотнях выкананняў для працы ў розных кліматычных зонах. Пастаўляюцца трактары “Беларусь” у больш за 60 дзяржаў (Мінскі трактарны завод, МТЗ.)

4. Завод вядомы як вытворца сучаснага халадзільнага і маразільнага абсталявання. Велізарны холдынг вырабляе не толькі надзейную і энергаэканамічную, але таксама прыгожую і вытанчаную

тэхніку для кухні. Назва гэтага брэнда сімвалізуе стойкасць, непахіснасць. Нярэдка яе асацыіруюць са старажытнагрэчаскім тытанам, які мог трымаць на сваіх плячах неба. (*Мінскі завод халадзільнікаў “АТЛАНТ”*.)

5. Прадпрыемства выступае адным з найбуйнейшых у свеце вытворцаў і пастаўшчыкоў калійных угнаенняў. Недалёка ад яго і быў пабудаваны беларускі горад шахцёраў Салігорск. Паводле даных Міжнароднай асацыяцыі ўгнаенняў, прадпрыемства выпускае 1/7 частку ад сусветнага запасу калійных угнаенняў, якія экспартуюцца ў больш чым 70 краін. (*“Беларуськалій”*.)

6. Кампанія з’яўляецца адным з лідараў на прадуктовым рынку як Беларусі, так і ўсёй Усходняй Еўропы. У асартыменце прадпрыемства звыш 500 найменняў вырабаў з рыбы і морапрадуктаў. Сёння кампанія пастаўляе высакаякасныя тавары ў больш чым 15 краін свету (ЕС, Расія, ЗША, Ізраіль, Аўстралія і інш.). Галоўны офіс кампаніі размяшчаецца у Брэсце. (*“Санта Брэмор”*.)

7. Адна з найбольш буйных малочных і сокавых кампаній Беларусі. У асартыменце прадпрыемства больш за 200 найменняў вырабаў: смятана, тварог, малако, сметанковае масла, сыры, ёгурты, сок і нектары. Брэнд шырока вядомы ў краінах блізкага і далёкага замежжа. (*“Савушкін прадукт”*.)

8. Гэтай шакаладнай фабрыцы ўжо больш за 100 гадоў. Векавыя традыцыі якасці і выкарыстанне выключна натуральнай сыравіны пры вытворчасці кандытарскіх вырабаў забяспечваюць брэнду сусветную вядомасць у розных кутках планеты (ЗША, Германія, Ізраіль і інш.). Назавіце гэты брэнд. (*“Камунарка”*.)

9. Сама назва брэнда перакладаецца з французскага як “казка-быль”. Брэнд быў створаны ў Гродне ў 1997 годзе. Марка вырабляе пераважна панчошна-шкарпэткавую прадукцыю. (*Conte*.)

10. Масавая шматкарыстальніцкая online-гульня, прысвечаная браніраваным машынам сярэдзіны XX стагоддзя, заваявала паклоннікаў ва ўсім свеце. Яна ўваходзіць у лік самых папулярных гульнявых праектаў інтэрнэту, мае прэстыжныя ўзнагароды і ў кароткія тэрміны стала новай кіберспартыўнай дысцыплінай. (*Гульня World Of Tanks. Назва гульні перакладаецца як “свет танкаў”*.)

Падводзяцца вынікі гульні. Пераможца узнагароджваецца.

Вядучы 1. Паводле звестак апошняга дакладу Сусветнага банка, Беларусь увайшла ў лік дзесяці вядучых краін свету па правядзенні рэформаў, спрыяльных для бізнесу. У нашай краіне паспяхова рэалізуюцца інавацыйныя інвестыцыйныя праекты з шырокім прыцягненнем замежнага капіталу. Адзін з такіх праектаў — стварэнне

Кітайска-Беларускага індустрыяльнага парка “Вялікі камень”, які ўжо назвалі жамчужынай Эканамічнага пояса Шаўковага шляху.

Вядучы 2. Менавіта сюды прыходзяць працаваць і ствараць вытворчасці высокатэхналагічныя замежныя кампаніі з усіх куткоў свету. Для зручнасці рэзідэнтаў парку ў нашай краіне ствараюцца ўсе неабходныя ўмовы, дзякуючы чаму становіцца магчымым увасобіць у жыццё бізнес-ідэю любога маштабу.

Відэаролік. Аляксей Хлястоў “Беларусь”
(www.youtube.com/watch?v=JTWz_5o2gGw&feature=youtu.be&t=36).

Блок 2. “Беларусь памятае”.

Настаўнік. Беларусь развіваецца як незалежная дзяржава, якая праводзіць міралюбівую палітыку. Гэта падкрэсліў і наш прэзідэнт Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка ва ўрачыстай прамове падчас парада з нагоды Дня Незалежнасці Беларусі.

У гэтым годзе споўніцца 75 гадоў з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Цяжка далася Перамога нашаму народу. Але вера ў свае сілы, вера ў непераможнасць Радзімы дапамагла выстаяць у нялёгкай барацьбе.

Хто не памятае гісторыі сваёй краіны — той не мае будучыні. Беларусь памятае і шануе Вялікую Перамогу.

Прапаную вам пазнаёміцца з фотавыставай “Нашы землякі — удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны”.

Назавіце імёны вашых родных і блізкіх, якія набліжалі Вялікую Перамогу ў гады Вялікай Айчыннай вайны. На жаль, пра многіх з іх нічога не напісана ў кнігах і газетах, не знята фільмаў. Але яны заслугоўваюць таго, каб у слаўную дату, у год 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, прагучалі іх імёны.

З фотавыставай вас пазнаёміць наш экскурсавод (*імя вучня*).

Калі дазволіць час, можна праглядзець ролік або некалькі ролікаў, якія прапануе тэлеканал АНТ, пра подзвігі беларусаў у гады Вялікай Айчыннай вайны ў рамках рэспубліканскага патрыятычнага праекта “Беларусь памятае”.

Слова прадастаўляецца нашым гасцям.

Блок 3. “Беларусь спартыўная”.

Настаўнік. У нашай рэспубліцы фізічнай культуры і спорту надаецца вялікая значэнне. Пра гэта гавораць высокія дасягненні беларусаў на міжнародных спаборніцтвах, наяўнасць спартыўных збудаванняў сусветнага класа. Палітыка нашай дзяржавы накіравана на тое, каб усе мелі магчымасць займацца спортам. У краіне функцыяніруе больш за 23 000 аб’ектаў фізкультурна-спартыўнага прызначэння:

стадыёны, басейны, спартыўныя залы, спартыўныя манежы, лядовыя арэны.

Відэаролік. “Спорт в Беларусі”
(<https://youtube/Cg2HPOt0kAE?t=31>).

Запрашаю вас у студыю “Беларусь спартыўная”. Там нас ужо чакаюць нашы вядучыя (*імёны вядучых*).

Вядучы 1. У нашай краіне праводзіцца мноства спартыўных мерапрыемстваў. Але, вядома, самай значнай і яркай падзеяй 2019 года сталі II Еўрапейскія гульні, якія прайшлі ў чэрвені ў сталіцы Беларусі.

Вядучы 2. Правядзенне такога маштабнага турніру стала першым падобным вопытам у гісторыі суверэннай Беларусі. Эксперты з розных краін адзначылі высокі ўзровень падрыхтоўкі Мінска, прадуманую арганізацыю гульняў і гасціннасць Беларусі, здольнай прымаць мерапрыемствы і больш шырокага фармату.

Вядучы 1. У спаборніцтвах па 15 відах спорту прынялі ўдзел 3 604 спартсмены з 50 краін. Каманда Беларусі стала другой у агульным медальным заліку, заваяваўшы 69 медалёў: 24 залатыя, 16 сярэбраных і 29 бронзавых.

Вядучы 2. А зараз прапаную вам прыняць удзел у міні-віктарыне, прысвечанай II Еўрапейскім гульням. Пераможцу чакае прыз.

На экране з’яўляюцца пытанні, вядучы зачытвае іх. Пасля адказу вучняў на экране паяўляецца правільны адказ і фотаздымак падзеі.

1. У якой краіне і калі прайшлі I Еўрапейскія гульні? (*У сталіцы Азербайджана, горадзе Баку, у чэрвені 2015 года*).

2. Неад’емным сімвалам любога маштабнага спартыўнага форуму з’яўляецца талісман. Назавіце талісман II Еўрапейскіх гульняў 2019 года ў Мінску. (*Лісяня Лесік*.)

3. Афіцыйным дэвізам гульняў былі абраныя словы Bright Year, Bright You (“Яркі год, яркі ты”). Назавіце беларускую варыяцыю дэвіза. (*“Час яскравых перамог”*.)

4. Назавіце кветку, якая стала лагатыпам II Еўрапейскіх гульняў. (*“Папараць-кветка”*.)

5. Як называецца стадыён, дзе адбылося ўрачыстае адкрыццё II Еўрапейскіх гульняў? (*Стадыён “Дынама”*.)

Блок 3. “Беларусь культурная”.

Настаўнік. Сучасная культура Беларусі дынамічна развіваецца і ўяўляе сабой разнастайныя віды творчасці. Беларусь мае багатую культурную спадчыну. Яна знакаміта сваімі нацыянальнымі святамі і фестывалямі. Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” з’яўляецца візітнай карткай Рэспублікі Беларусь. На працягу

многіх гадоў музычны форум садзейнічае развіццю дыялогу культур паміж рознымі народамі і краінамі.

Тысячы гасцей з розных краін свету штогод вітае “Славянскі базар у Віцебску”.

Пытанне. Паважаныя вучні, а якія яшчэ фестывалі і конкурсы, што праходзяць у нашай краіне, вядомы вам? (*адказы вучняў.*)

А зараз я прапаную адправіцца ў старажытны беларускі горад Слонім. Менавіта ў Слоніме ў гэтым годзе праводзіцца рэспубліканскае свята “Дзень беларускага пісьменства”.

Відэаролік. “Города Беларуси. Слоним”
(<https://youtube/qCQDIPDEeOI?t=6>)

Нашы карэспандэнты (*імёны вучняў*) ужо пабывалі ў гэтым цудоўным старажытным горадзе. Давайце іх паслухаем.

Вядучы 1. Штогод у першую нядзелю верасня ў Беларусі ладзіцца Дзень беларускага пісьменства — урачыстасць у гонар слаўтых асветнікаў, дзяржаўных і рэлігійных дзеячаў, якія заклалі падмурак беларускай адукацыі і пісьменства.

Вядучы 2. Талісманам рэспубліканскага свята “Дзень беларускага пісьменства” ў Слоніме абрана левяня з прыгожым беларускім імем Лявон. Талісман Лявон адсылае нас адразу і да гісторыі горада. Герб са львом, які трымае стралу (фрагмент герба “Ліс” роду Сапег), быў зацверджаны яшчэ ў 1591 годзе і паказвае на тое, што горад належаў Льву Сапегу.

Вядучы 1. На цэнтральнай плошчы Слоніма з’явіўся помнік легендарнаму Льву Сапегу. У часы вялікага канцлера Слонім ператварыўся ў развіты цэнтр рамёстваў, гандлю, палітычнага жыцця. Тут нярэдка праходзілі сустрэчы вялікіх дзеячаў дзяржавы.

Вядучы 2. Недалёка ад Слоніма знаходзіцца знакамітая духоўная святыня краіны — Свята-Успенскі Жыровіцкі праваслаўны манастыр. У наступным годзе спаўняецца 550 гадоў з моманту з’яўлення Жыровіцкага абраза Божай Маці, а сам манастыр будзе святкаваць 500-годдзе. Падрыхтоўка да гэтых знакавых дат ідзе ўжо сёння.

Рэкамендую выкарыстаць відэасправаздачу аб дні беларускага пісьменства ў горадзе. Слоніме.

Настаўнік. Сёння мы яшчэ раз упэўніліся, што жывём у цудоўнай і непаўторнай краіне. І дзе б мы ні апынуліся, куды б ні закінуў нас лёс, у нашай душы, нашым сэрцы заўсёды будзе адчуванне моцнай сувязі з родным краем, зямлёй нашых бацькоў. Пакуль мы паважаем сваіх продкаў, не забываем сваіх каранёў, любім Радзіму, мы існуем як народ, як нацыя.

Паважайце дабрыню і адкрытасць нашага народа. І вы адчуеце ў душы вялікі гонар за сваю Радзіму.

У кожнага з нас ёсць свае жаданні, надзеі. І вы, дарагія вучні, маеце магчымасць ажыццявіць гэтыя мары!

А закончыць наш урок хацелася б песняй “Мая Беларусь” у выкананні Насці Віннікавай (<https://youtube/qUJVwMHRxKg?t=48>).

Да пабачэння, сябры!

**Ала ЖЫЛЧ, настаўніца гісторыі і грамадазнаўства
Азярніцкай сярэдняй школы Слонімскага раёна.**